

„Minden elénekelt hangnak legyen tétje, jelentősége”

Szabadtéri fellépések, különleges új sorozatok a hetvenéves Rádiókóruossal

Bár nem ilyen jubileumi évadot terveztek, szinte folyamatosan dolgoztak még az elmúlt időszakban is, a 2020/21-es szezonjukban egyaránt akadtak kivételes koncertek, izgalmas kortárs felvételek. Nagy sikert aratott a május eleji, hetvenedik születésnap hangversenyük. A Magyar Rádió Énekkara nyáron folytatja a fellépéseket, a jövő évadban pedig rendhagyó összkiadásokra, s végre ismét külföldi vendégszereplésekre is készül. Eközben rendszeresek a próbaéneklések, folyamatos műhelymunkával zajlik a kórus megújulása. Pad Zoltán vezető karnaggyal beszélgettünk arról, mi mindent tartogatott az elmúlt időszak, s milyennek képzei a kórust a nyolcvanadik születésnapon.

■ *Gondolom, nem így tervezték a jubileumi szezont...*

– Az ünnepi események egy részét elvitte a vírus. Az volt az elképzelésünk, hogy Liszt Krisztus oratóriumát a Rádió Énekkar egykori, még aktív karnagyaival, friss nyugdíjas tagjaival együtt adjuk elő, de sajnos erre az előadásra a pandémia miatt végül nem kerülhetett sor. Így a Koronázási misével köszöntöttük május elején a hetvenedik születésnapot, a Pesti Vigadóban rendezett hangversenyt felvette és közvetítette az M5, a Bartók Rádió hallgatói pedig élőben élvezhették. Tovább már nem is tolhattuk a jubileumi előadást, hiszen a kórus 1950-ben alakult. Erre az estére időzítettük az ünnepi eseményeinket, így az Év művésze kitüntetés, a Vásárhelyi Zoltán-díjat itt vehette át például Szász István, s a nyugdíjba vonulókat ugyancsak ezen a koncerten köszöntöttük. Összességében így is szépre és kerekre sikerült a jubileum, hiszen azokkal ünnepelethettünk, akik a Rádiókórus nagy családjához tartoznak.

■ *Ráadásul az is ünneplésre méltó, hogy végre ismét pódiumra lehet lépni...*

– A kórusunk szinte végig színpadon volt, folyamatosan dolgoztunk – talán egyedülként a hazai énekkarok közül – kivéve a tavalyi, tavaszvégi időszakot. Rádiókórusként az egyik legfontosabb feladatunk, hogy a rádió és a tv programgyártási igényeit szolgáljuk, s ennek igyekeztünk is megfelelni. Sok élő közvetítésünk akadt a Bartók Rádióban, s az M5 csatorna, amellyel nagyon jó együttműködésünk született, szinte minden nagyobb hangversenyünket felvette és közvetítette. Remek szinergia működik a tv, a rádió és az együttesünk között. Emellett azért akadtak jócskán élő, közönség előtti szereplések, hiszen felléptünk a Zenélő Magyarország nyári koncertsorozatában, s ezek az előadások olyan sikeresek voltak, hogy idén is folytat-

juk. Tavaly ősszel, szezon elején a hangversenyeink kb. nyolcvan százalékát meg is tudtuk rendezni. Bár az ősz végén a kórusban is akadt egy komoly fertőzési hullám, karácsonykor már ismét pódiumon állhattunk. Az utóbbi heteket pedig Z-felvételekkel töltöttük, nemrég például mai magyar szerzők fontos darabjait rögzítettük a 6-os stúdióban, néhány művet rotációban, kisebb stábbal.

■ *A Wagner-koncertekre is elég lesz ez a létszám?*

– Ott már természetesen a teljes kórus „pódiumra” lép. Egyébként a Müpa akusztikája annyira jó, hogy jelen esetben csak néhány kiegészítőt kell hívnunk, a gála-koncert műsorához alapvetően elegendő a saját együttesünk. Sajnos idén nem élő a Ring, viszont a két gálaesten, amelyet Fischer Ádám vezényel, énekel az együttesünk. Augusztusban pedig már el is kezdjük az új szezont, egy halasztott diplomakoncerttel. Nagy terveink vannak a következő évadra, szeretnénk ugyanis két születésnapot, Kodály Zoltán 140. és Lajtha László 130. évfordulóját megünnepelni, úgy, hogy a teljes vokális életművüket hangzó összkiadásban megszólaltatjuk. A Lajtha előtti tisztelgésre már januárban sor kerül, Kodályra pedig ezt követően, nyáron emlékezünk. Augusztus 20-án az Ének Szent István királyhoz című művével indítjuk a sorozatot, ami összesen 10 koncertből áll majd, a felében a mi együttesünk énekel, a többire vendégkórusokat hívnunk. Hatalmas, példa nélküli feladat, kell hozzá állóképesség, de nagyon várjuk. Ez az új esztendő nagy vállalása. S ha már ünneplés, ebben az esztendőben Bartókra emlékezünk. Felvesszük a Magyar népdalokat, de az eredeti megszólaláshoz hasonlóan kisebb létszámmal, így a bartóki polifónia még transzparenssebben érvényesülhet. Kevesen tudják, hogy a darabot egy stuttgarteri kamarakórus számára írta a szerző, a Cantata Profana

Forró: MRME/Vörös Attila

Szász István vehette át a Vásárhelyi Zoltán-díjat Pad Zoltántól

előtt közvetlenül. A zeneszerzők előtti tisztelgés terén pedig még 2023-ra is van ötletünk, amikor is Ligeti György következik.

■ *Hét évvel ezelőtt, amikor a Rádió Énekkar vezető karnagya lett, készítettünk egy interjút, ebben többek között arról is beszélt, szeretné emelni az együttes létszámát...*

– Sikerült valamelyest előre lépünk e téren, történelmi bővülés, ha nem is túl nagy. Azt szeretném egyszer elérni, hogy Kodály Psalmus Hungaricusát úgy tudjuk elénekelni, hogy nem kell hozzá kíséretet hívnom...

■ *Azt is említette, hogy koncepciójának három lényeges pillére van: vendégkarnagyok rendszeres meghívása, külföldi vendégszereplések, a cappella-bérlet. Hogyan értékeli ezek alapján az eltelt időszakot?*

– Minden évben sikerült egy, a szakmában magasan jegyzett karnagyot felkérnem, aki segítette az együttes fejlődését. A közös munka során a kórusunk több lett hangzásban, kifejezésben, feszességben. Az utóbbi években a legjelentősebb európai rádióénekkarokhoz is hívnak dirigálni, és ennek nagy előnye, hogy közvetlen

közről is láthatom és hallhatom, ki, milyen munkát végez, és ez nagyban segít a meghívások terén. A pandémia előtt turnékra szintén rendszeresen indultunk, és most ez végre folytatódik. Szeptemberben Krakkóban lépünk fel, az ottani filharmónia meghívására, egy Bartók-Kodály-Ligeti programot adunk elő, aminek nagyon örülök. Azt vettem ugyanis észre, hogy mindenki nyugatra és keletre tekint, létezik azonban az észak-dél tengely is, ahol szintén kiváló együtteseket találni, gondoljunk csak a szlovén vagy a lengyel kórusokra. Velük szerettem volna elindítani egy régiós együttműködést, ennek első állomása volt öt évvel ezelőtt, amikor a Szlovén Filharmónia Kórusával kölcsönösen felléptünk egymás bérletében. Most Krakkóban mutatkozunk be, tehát úgy tűnik szép lassan sikerül megvalósítani ezt a tervet is. A harmadik pillér volt talán a legegyszerűbb, hiszen a kezdetektől van a cappella bérletünk, amelynek keretében vendégkarnagyaink bemutatkoznak, s mellettük magam a hazai közönség számára izgalmasnak látszó új műveket szeretném megmutatni. Így többek között Schnittke Kóruskoncertje, Rautavaara Vigiliája is elsőként hangozhatott el Magyarországon. A fentiekén kívül a zenekarral közös barokk bérletünk is van, amelynek keretében nemcsak

Fotó: MRME/Vörös ATTILA

Születésnapi koncert a Pesti Vigadóban

Händelt vagy Bachot, hanem különlegességeket, kevésbé ismert darabokat is igyekszünk másorra tűzni. Nemrég szerepelt például a programunkban Zelenka-, Telemann- és Schütz-darab is. Ezek a ritkán elhangzó kompozíciók mind-mind bővítik a kifejezéstárunkat. A legutóbbi Purcell-koncertünket is komoly kutatómunka előzte meg a tekintetben, hogy milyen legyen a continuo-besetzung... Ekkor ugyanis Angliában még nem létezett a maihoz hasonló standard bőgőszólam, így tehát át kellett rendezni az egész zenekart, ami nyilván új együttműködések, más odafigyeléseket is nyitott a zenészek között. Nagyszerű élmény volt így játszani, biztosra veszem, hogy egy-egy ilyen feladat mindenki látásmódját bővíti.

■ Milyen a zenekarral való kapcsolatuk?

– Sok közös produkciónk van, minden korszakból, a nagy zenekari bérletnek is rendszeres közreműködői vagyunk. A Müpa-koncerteken is rendszerint együtt szerepelünk, ahogy a Wagner-napokon is. Akadt témérdek közös pont, és ez jó.

■ Említette, hogy rendszeresen meghívják vendégkar-nagynak külföldi együttesekhez. Milyen különbségeket, hasonlóságokat tapasztal a többi rádióénekkarnál?

– Sokszor már néhány perc próba után látszik, hogy egy-egy együttesből milyen társulat válik, és az is kitűnik, mennyi minden múlik a jó zenepolitikai döntéseken. Ha egy együttest nem hagynak elsorvasztani, ha állandóan támogatják, akkor az virágozni fog. Lipcsében például a MDR Kóruossal dolgoztam, nyolcvanfős, nagy rádióénekkar, Németországban az egyedüli ezzel a létszámmal. Remek volt velük a közös munka, de sokat tanultam a hamburgi együttestől vagy a stuttgarti rádiókórustól, az SWR Vokalenseble-től is. Ez utóbbi egy 24 tagú kamaraegyüttes, olyan repertoárral, amelyben talán ők a legjobbak. Elképesztő, hogy mire jutottak a kortárs irodalomban, finom hangolású hangszerként minden technikai megoldásra képesek, nagy élmény évente vezényelni őket. Németországban a rádióénekkaroknak az az előnye is megvan, hogyha egy adott kompozícióhoz kevés lenne a létszám, akkor 2-3 kórus összefog, s több helyen előadják az adott produk-

ciót. Itthon számunkra ez a luxus nem adott. Nekünk elsősorban a lipcseiek példáját kellene hát követnünk, akik önerőből szinte bármit meg tudnak szólaltatni, mint ahogy a Francia Rádiókórusnál is.

■ *Amikor a társulat élére került, fontos célja volt az is, hogy emelje a koncertszámot. Hol tartanak most?*

– Hamar kialakult a megfelelő fellépésszám. Nincs üresjárat, folyamatosan el vagyunk látva munkával, eközben becsületesen fel is tudunk készülni minden koncertre. Az emberi hangot nem szabad túleröltetni, meg kell találni a jó arányt, de ez mostanra már megszületett. A lényeg, hogy lefedjük a teljes zeneirodalmat. Van barokk bérletünk, amelyben reneszánsz alkotások is akadnak, a Rádiózenekarral klasszikus, nagy műveket adunk elő, a romantikus irodalmat szintén műsoron tartjuk, akár a kortárs kompozíciókat. Hatszáz évnyi zeneirodalmat fedünk le a Rádiókórusral, s ez az inspiratív és sokszínű program elég feladatot kínál.

■ *Mennyire volt sikeres a januári próbaéneklésük?*

– Elégedettek lehettünk a jelentkezőkkel, ilyen meghallgatásokat rendszeresen tartunk, mert figyelni kell az ifjú tehetségekre, és kíváncsiak is vagyunk azokra, akik vállalják a megmérettetést. Legközelebb júniusban rendezünk próbaéneklést. Mindig keressük azokat, akik méltóak rá, hogy a Magyar Rádió Énekkara tagjai legyenek.

■ *Hét esztendeje vezeti az énekkart, s most már határozatlan időre szól a megbízatása.*

– Az első esztendő munkája alapján bizalmat szavaztak nekem, és igyekszem is ennek megfelelni.

■ *Milyen építkezést lát a következő időszakban?*

– Két éve már elkezdődött a megújulás az együttesnél, sok tagunk töltötte be ugyanis a nyugdíjkorhatárt, és a pótlásukról gondoskodnunk kell. Az, hogy milyen fiatalokkal bővül az együttes, kik kötik ide magukat, az határozza meg az énekkar pályáját a következő tíz-húsz évben. A meghallgatások mellett az építkezés, a szakmai és a műhelymunka pedig természetesen tovább zajlik. A megújulás felénél tartunk, s idő, amíg az új tagok elsajátítják a repertoárt, összecsiszolódnak a többiekkel. Minden darabnál előről kell kezdeni a munkát, így nincsen rutin mű, hiszen mindig akadnak néhányan, akik először éneklnek még Beethoven IX. szimfóniáját is. Mindez persze azonban új lehetőségeket, új hangzásokat, friss megközelítést is magával hoz.

■ *A Rádió Énekkara mellett akad egy másik kórusa is...*

– A Székesfehérvári Ars Oratoriát irányítom. Azért is vállaltam szívesen ezt a feladatot, mert más a létszámuk, a repertoárjuk, ezért sok olyan kompozíciót tűzhetnek műsorra, amelyet a Rádióval nem. Legutóbb

például Bach János-passióját 12 énekessel adtuk elő, amelyben a szólisták a kórustételeket is énekeltek (még az evangélista is!), ahogy ez egyébként Bach korában gyakorlat volt. A Máté-passió is így hangzott el a tavalyi évben. Mindez remekül kiegészíti a Rádióval folyó munkát, így nagyon élvezem.

■ *Épp a két kórus miatt vált meg a Zeneakadémiától, ahol korábban éveken keresztül tanított, mesterkurzusokat azonban most is rendszeresen tart. Mire akarja felhívni a fiatalok figyelmét?*

– Vezényelni megtanítani bárkit hat nap alatt lehetetlen, a megfelelő szemléletet viszont át lehet adni, ezt sajátítottam el magam is, amikor még növendékként jártam mesterkurzusokra. A legfontosabb talán annak a képességnek az elsajátítása, hogy a hallgató képes legyen meglátni a zeneszerzői szándékot a kottapapíron, majd azt stílusosan és belső meggyőződésből tudja interpretálni. Lényeges momentum, hogy a növendék hogyan nyúl ehhez a szöveghez, miként alakítja ki a saját koncepcióját, és mindez hogyan szolgálja azt, amit a szerző annak idején az elképzelései nyomán papírra vetett. Ennek a friss szemmel való látásmódját próbálom meg átadni. Azt látom, sok helyen a technikát tanítják, azt, hogy képes legyen ütni a négyet és beinteni, ami szintén nagyon fontos, de legalább annyira lényeges a szilárd elképzelés, az az egyfajta belső hangzások, amelyet a valóságban is hallani szeretne a karnagy. Ez persze csak az énekesekre való polifón figyelemmel, és az elhangzottakra való valid reakciókkal ölthet testet. Pontosan tudni kell, mitől lesz tiszta egy kvint, mik a jól hangzó szólamarányok, hol a vokálisok helye többek között. Ehhez persze tisztában kell lenni azzal is, hogy énektechnikailag mit hogyan lehet megvalósítani. Nagyon lényeges a szöveggel való foglalkozás, a helyes kiejtés is – ez meg állandó nyelvtanulással jár... Izgalmas szakma. Ezt a megközelítést próbálom mindenütt átadni, s elmondhatom, az egykori növendékeim közül mára sokan szép karriert futnak be, van például, aki mostanra a görög rádiókórus vezető karnagya lett. Természetesen ezen elvek alapján dolgozom magam is a Rádiókórusral.

■ *Milyen kórust látna szívesen a nyolcvanadik születésnapon?*

– Bízom abban, hogy a jelenlegi utunk oda fog vezetni, hogy kiváló állapotban éli majd meg a Magyar Rádió Énekkara azt az évfordulót, és a mostani munkának köszönhetően kialakul az egészséges korfa, amelyben jól dolgoznak együtt a fiatalabb és a tapasztaltabb kollégák. Úgy látom, az irányt már megtaláltuk, most már 'csak' követnünk kell. Folytatnunk kell a belső munkát, az igény szint megfelelő finomítását, hogy minden egyes elénekelt hangnak, kimondott szónak legyen tétje, jelentősége.

R. Zs.